

Arbetsmarknadsdepartementet

Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 15 december 2020 (Fi2020/05036) ombetts att yttra sig över promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet.

Förslagen i promemorian

I promemorian lämnas förslag på ändringar i bl.a. inkomstskattelagen (1999:1229) och socialavgiftslagen (2000:980) avseende åldersgränser mot bakgrund av ändringar av åldersgränser i pensionssystemet, angränsande trygghetssystem och skatte- och avgiftssystemet som har aviserats av regeringen i budgetpropositionen för 2021.

I promemorian anges att när nuvarande åldersgränser i pensionssystemet höjs för att bryta den rådande pensioneringsnormen vid 65 år bör också vissa åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet höjas för att understödja övergången till ett förlängt arbetsliv. En sådan höjning föreslås följa de stegvisa justeringarna av 65-årsgränsen i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem. Det föreslås att från och med år 2023 bör åldersgränsen för förhöjt grundavdrag vara 66 i stället för 65 år. År 2026 föreslås denna åldersgräns höjas till 67 år, som är riktåldern för pension 2026. Det föreslås även att socialavgifter och allmän löneavgift från och med 2023 ska betalas till och med det år mottagaren av ersättningen fyller 66 år, i stället för nuvarande åldersgräns 65 år. År 2026 bör den åldersgränsen höjas till 67 år. De nya bestämmelserna föreslås gälla från och med den 1 januari 2023.

Förslagen i promemorian lämnas till följd av att regeringen i budgetpropositionen för 2021 har aviserat att åldersgränserna i pensionssystemet och angränsande trygghetssystemen bör ändras. I propositionen aviserades även att vissa åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet bör ändras 2023 respektive 2026.

Bakgrunden till de aviserade ändringarna och promemorians förslag är att det den 1 januari 2020 infördes ett nytt åldersbegrepp i socialförsäkringsbalken benämnt riktålder för pension. Syftet är att riktåldern på sikt ska styra de pensionsrelaterade åldersgränserna i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem och fungera som ett riktmärke för de försäkrades individuella pensionsbeslut. Samtidigt ändrades åldersgränsen för när inkomstgrundad ålderspension tidigast kan lämnas från 61 till 62 år (prop. 2018/19:133, bet 2019/20:SfU5, rskr. 2019/20:10).

Förslag om införandet av en riktålder för pension och höjd åldersgräns för inkomstgrundad ålderspension 2020 lämnades i promemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2), som även innehåller förslag om höjda åldersgränser för pensionssystemets grundskydd och anpassningar av åldersgränserna i angränsande socialförsäkringssystem. I delbetänkandet Grundpension (SOU 2019:53) och slutbetänkandet Grundpension – Några anslutande frågor (SOU 2020:32) lämnas förslag om bl.a. grundpension i socialförsäkringsbalken, som utgör ett grundskydd som motsvarar den nuvarande förmånen garantipension. Den övre gränsen i det åldersintervall inom vilket försäkringstid för grundpension kan tillgodoräknas från år 2023 föreslås höjas från 64 till 65 år. Från och med år 2026 föreslås försäkringstid för grundpension tillgodoräknas fram till kalenderåret före det år då en pensionssökande uppnår riktåldern för pension. Det föreslås att åldern för när grundpension tidigast får tas ut knyts till riktåldern för pension och därmed höjs från 65 till 66 år 2023 och från och med 2026 utgörs av riktåldern för pension. En undantagsregel föreslås om att grundpension i särskilda fall fortsatt ska kunna beviljas från 65 års ålder, förutsatt att ett särskilt förvärvsvillkor är uppfyllt. Förvärvsvillkoret föreslås vara uppfyllt om den enskilde under minst 44 år har haft pensionsgrundande inkomst som för vart och ett av åren har uppgått till lägst två inkomstbasbelopp.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Promemorian innehåller inte någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. ILO-kommittén vill därför erinra om konvention (nr 128) om invaliditets-, ålders- och efterlevandeförmåner, som har ratificerats av Sverige och som bl.a. rör frågor om åldersgränser för pension. I konventionen anges att åldersgränser för rätt till pension inte får överstiga 65 år men att högre ålder får fastställas av behörig myndighet i enlighet med de särskilda grunder som anges i konventionen. Av artikel 15.2 i konventionen framgår att en högre åldersgräns än 65 år får fastställas av behörig myndighet om det tas hänsyn till demografiska, ekonomiska och sociala kriterier och om de beräknas statistiskt. I artikel 15.3 anges att om pensionsåldern är 65 år eller högre ska det finnas en möjlighet till lägre pensionsålder för

personer i yrken som i nationell lagstiftning bedömts som betungande eller ohälsosamma.

ILO-kommittén yttrade sig i maj 2019 över förslagen om införande av en riktålder för pension som lämnas i promemorian Ds 2019:2 (se yttrande 2019-05-03, dnr 13/2019) och i september 2020 om de förslag som lämnas i slutbetänkandet SOU 2020:32 (se yttrande 2020-09-14, dnr 33/2020). ILO-kommittén framförde att det fanns anledning att fortsatt överväga och beakta de krav som följer av konvention (nr 128) om invaliditets-, ålders- och efterlevandeförmåner. I förstnämnda yttrande anger ILO-kommittén att det utifrån ordalydelsen av artikel 15.3 är tveksamt om den föreslagna undantagsregel, som ger möjlighet att vid ett 44-årigt arbetsliv ta ut ålderspension vid 65 års ålder i stället för vid uppnådd riktålder, är tillräcklig för att konventionens krav ska anses uppfyllda. Det noterades vidare att Sverige fått en fråga från ILO:s expertkommitté, som ska besvaras 2022, angående vilken pensionsålder som gäller för personer i betungande eller ohälsosamma yrken.

ILO-kommittén konstaterar också att konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet innehåller bestämmelser om bl.a. socialförsäkringsförmåner och pensionsförmåner. Del V i konventionen, som rör förmåner vid ålderdom, har dock inte ratificerats av Sverige.

ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén beklagar att promemorian inte innehåller någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

ILO-kommittén har i tidigare yttranden tagit upp de krav som följer av konvention (nr 128) om invaliditets-, ålders- och efterlevandeförmåner när det är fråga om åldersgränser i pensionssystemet. Förslagen i promemorian har ett nära samband med tidigare lämnade förslag om sådana åldersgränser. Även konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet bör omnämnas. ILO-kommittén gör dock bedömningen att promemorians förslag inte torde strida mot någon av nämnda konventioner.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson och kommitténs ledamöter.

Yttrandet har beslutats per capsulam. Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare.

För svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson
Ordförande

Charlott Sjögren
Sekreterare